

Förslag till direktiv om gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

2006-07-10

Dokumentbeteckning

KOM(2005)673

Förslag till rådets direktiv om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har lagt fram ett förslag till revidering av direktiv som reglerar gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall 92/3/Euratom av den 3 februari 1992 om övervakning och kontroll av transport av radioaktivt avfall mellan medlemsstater samt till och från gemenskapen.

1 Förslaget

Förslaget innebär att nu gällande direktiv (92/3/Euratom) omstruktureras samt uppdateras för att dels förenkla tillämpningen av direktivet och dels för att överensstämja med nyare direktiv på strålskyddsområdet. Vidare sker en harmonisering av definitioner med den gemensamma konventionen om säker hantering av använt kärnbränsle och om säker hantering av radioaktivt avfall. Förslaget innebär också en utvidgning av tillämpningen för använt kärnbränsle så att alla gränsöverskridande transporter av använt kärnbränsle kommer att behandlas lika oavsett tänkt användningsområde för det använda kärnbränslet.

År 1996 inledde Europeiska kommissionen en process benämnd SLIM (Simpler Legislation for the Internal Market) med syfte att identifiera möjligheter till förenkling av den gemensamma lagstiftning som rör EU:s inre marknad. I april 2001 påbörjades den femte fasen av SLIM som bl.a. omfattade utvärdering av rådets direktiv 92/3/Euratom av den 3 februari 1992 om övervakning och kontroll av transport av radioaktivt avfall mellan medlemsstater samt till och från gemenskapen.

Utvärderingen visade att direktivet tillämpades på ett tillfredställande sätt, men att direktivet behövde revideras med syfte att harmonisera omfattning, terminologi och villkor med övrig lagstiftning inom gemenskapen samt med de internationella överenskommelser som rör transporter av radioaktivt avfall.

De ändringar som nu föreslås kan i huvudsak hänföras till:

- Överensstämmelse med de senaste Euratom-direktiven, särskilt tillämpning av nuklidspecifika undantagsnivåer i enlighet med rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning, samt villkoren för återtransport av kasserade slutna strålkällor som harmoniserats med rådets direktiv 2003/122/Euratom av den 22 december 2003 om kontroll av slutna radioaktiva strålkällor med hög aktivitet och herrelösa strålkällor.
- Harmonisering med den gemensamma konventionen om säker hantering av använt kärnbränsle och om säker hantering av radioaktivt avfall.
- Förtydligande av direktivets praktiska tillämpning och förbättrad struktur.
- Utökning av direktivets omfattning rörande använt kärnbränsle. Enligt nu gällande direktiv gäller att använt kärnbränsle som inte har något ytterligare användningsområde är föremål för kontroll i enlighet med direktivets procedurer. Däremot omfattas i dag inte använt kärnbränsle av dessa kontrollprocedurer om det exempelvis transporteras för upparbetning eftersom det då har ett tänkt användningsområde. Kommissionen vill i liggande förslag att alla gränsöverskridande transporter av använt kärnbränsle skall omfattas av samma kontrollprocedurer oavsett dess tänkta användningsområde.

Vidare har en obligatorisk automatprocedur införts som innebär att om mottagande eller transiterande stat inte svarar inom viss tid på en ansökan om att genomföra en transport, skall staten bedömas som att ha givit sitt medgivande till att en transport genomförs.

1.2 Gällande svenska regler och förslaget effekt på dessa 2005/06:FPM109

Nuvarande direktiv 93/3/Euratom är infört i svensk lagstiftning genom Strålskyddslagen (1988:220), Lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. De två senare refererar till § 20a strålskyddslagen angående begränsningar för tillståndsgivning. De aktuella kontrollprocedurena och det standarddokument som skall följas är införda genom Statens strålskyddsinstututs föreskrifter (SSIFS 1995:4 föreskrifter om kontroll vid in- och utförsel av radioaktivt avfall).

Förslaget innebär inte något behov av lagändring, men kräver en uppdatering av SSI:s föreskrifter. Om direktivet utökas till att omfatta alla transporter av använt kärnbränsle bör även kärnteknikförordningen och SKI:s föreskrifter ses över.

1.3 Budgetära konsekvenser

Förslaget innebär inga budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige är i huvudsak positivt till förslaget. Främst rör det uppdateringen av begrepp och villkor med övriga Euratom-direktiv samt harmonisering av definitioner med IAEA:s avfallskonvention.

Europeiska kommissionens motivering till utökning av direktivet till att omfatta alla transporter av använt kärnbränsle är rimlig, även om det kan innebära viss ökad administration vid transport av mindre mängder bränsle i forskningssyfte.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De flesta medlemsstater stöder förslaget i huvudsak. Dock är den s.k. automatproceduren kontroversiell för flera medlemsstater.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet har behandlat frågan vid flera olika tillfällen och har kommit med vissa synpunkter på förslaget till det nya direktivet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Statens strålskyddsinstitut (SSI) är i grunden positivt till direktivet och anser att en utökning av direktivet till att omfatta alla transporter av använt kärnbränsle är rimlig med motivering att behovet av kontroll från

strålskyddssynpunkt inte är beroende av om det använda bränslet transporteras för det ena eller andra syftet.

2005/06:FPM109

Statens kärnkraftinspektion (SKI) anser att direktivet inte bör utökas till att omfatta alla transporter av använt kärnbränsle med motivering att det medför ökad administration för transporter av mindre mängder använt kärnbränsle som använts i forskningssyfte.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Direktivförslaget behandlas för närvarande i rådsarbetsgruppen för atomfrågor, Working Party on Atomic Questions.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för direktivet ligger under artikel 31.2 och 32 i Euratomfördraget. Efter att ha hört parlamentet, beslutar rådet med kvalificerad majoritet.

3.3 Fackuttryck/termer

Aktivitet = antalet radioaktiva sönderfall per tidsenhet.

Sluten strålkälla = det radioaktiva ämnet är inneslutet i t.ex. en behållare

IAEA = International Atomic Energy Agency, FN:s internationella atomenergiorgan